De aanleiding voor dit bericht is het zojuist verschenen boek *Hugo Claus, Minnaar tegen elke prijs*, uitgegeven door Prometheus, met copyright Erven Hugo Claus. Uit het voorwoord van Robbert Ammerlaan blijkt dat hij verantwoordelijk is geweest voor de redactie: we beschikken over "de letterlijke, onverkorte weergave van het origineel". De publicatie bevat het dagboek dat Hugo Claus bijhield in 1975 en 1976 over zijn toenmalige verhouding met Sylvia Kristel.

Ik kreeg het boek als geschenk en had meteen aarzelingen om te gaan grasduinen in het privéleven van iemand die ik goed kende als schrijver en regisseur. Toen ik toch wat bladerde begreep ik wat ik al vermoedde: dat het niet geschreven was met de bedoeling om het te publiceren, maar behalve als geheugensteun en verwerking van wat gaande was vooral als materiaal voor een nog te schrijven roman.

Mijn nieuwsgierigheid won het toen ik in het Voorwoord van Robbert Ammerlaan las: "Ze (Sylvia Kristel) is ook begonnen met de opnamen van een nieuwe film wanneer ze op een avond Claus opbiecht bij het draaien van *Emmanuelle II* een affaire te hebben gehad met haar Italiaanse tegenspeler, Umberto Orsini. (...) Claus voelt zich verraden. Een paar dagen later zet hij zich aan het schrijven van het dagboek dat hier volgt ...".

Het boek begint dus niet bij het begin van de verhouding, maar op het moment dat er een akelige schaduw over ligt, die niet meer verdwijnt en weinig lezers zullen verwacht hebben dat de glorieuze verhouding tussen een groot schrijver en een op dat moment alom besproken filmster zo snel zou omslaan in een lijdensweg.
De verhouding wordt een uitputtingsslag en je geduld als lezer wordt zwaar op de proef gesteld. Innerlijk roep je: stop ermee, breek eruit, dit is zinloos, waarom duurt dit zolang?

Ik kan psychologiseren over het traumatische verleden van Hugo Claus, maar ik denk dat de voornaamste reden dat er hier zo lang geaarzeld wordt met uit elkaar te gaan, de hoop is op een terugkeer naar het begin dat zo gelukkig was.

In het Nawoord noemt Erwin Mortier de affaire "een fascinerende katastrofe". Het is de perfecte beschrijving van het dubbele gevoel dat je overhoudt na je blik achter de schermen: het nare gevoel van de nederlaag, die ook Hugo Claus niet wist af te wenden, maar tegelijk toch de troost van een beter inzicht. Claus heeft zichzelf volgens mij overschat. Zijn verhouding met Sylvia was ongelijkwaardig. Hij was niet alleen minnaar maar ook mentor van zijn geliefde. Zij liet het zich graag aanleunen, in het begin. Een volleerd actrice was zij nog lang niet, het anarchistische milieu waarin zij terechtkwam was haar vreemd en in haar levenswijze zat weinig systematiek. Toch

is het invoelbaar dat de rugdekking die Claus haar gaf langzaamaan beklemmend voor haar werd. Ze verzette zich tegen het onuitgesproken kader waarin zij zich gevangen voelde en begon om zich heen te slaan. De bekentenis van haar affaire met haar tegenspeler uit Emmanuelle II duidt waarschijnlijk wel op haar spijt, maar is toch ook te zien als een half- of onbewuste daad van verzet. Het betekent in ieder geval een kantelpunt in hun verhouding. Claus is zijn grip op en zijn vertrouwen in Sylvia kwijt en wordt in toenemende mate de onderliggende partij. Hij wordt rancuneus en jaloers en loopt daarin vast. De labiele en stuurloze Sylvia wil haar Hugo niet kwijt, maar klampt zich ook aan andere mannen vast.

> Claus houdt lang vol. "Minnaar tegen elke prijs", schrijft hij spottend van zichzelf. Spottend, en verbaasd.

In datzelfde Nawoord schrijft Mortier aan het einde iets wat mij niet had mogen ontgaan:

> "Uiteindelijk breekt de schrijver, gevloerd door zijn jaloezie, zijn relaas abrupt af, met een salomonsoordeel dat gelukkig wel degelijk fictioneel is. Hij en Sylvia besluiten uit elkaar te gaan, en wat ze rond zich verzameld hebben onder elkaar te verdelen. Alleen vallen kinderen moeilijk te delen. Wellicht zijn, bij wijze van schrijnende kanttekening, *de werkelijke slachtoffers* van de hele in het Parijse dagboek verhaalde affaire *de beide zonen*, heen en weer geslingerd tussen hun moeders en hun onwillige pa, opgevangen door grootmoeders terwijl de geliefden, opgeslorpt door hun verlangens en hun angsten, elkaar beminnen en bevechten. Een goede vader kunnen we Claus moeilijk noemen. Als wederhelft lag de rol van minnaar hem wellicht beter dan die van toegewijde echtgenoot." (p. 238). (De cursiveringen zijn van mij).

Dit schot is raak.

De beide zonen. Ik breng ze in beeld door eerst te kopiëren wat ik al - met de foto's - in mijn dagboek (deel 9) schreef:

> **Woensdag 13 mei 2026** (...):
>
> "Ik lees voor de tweede keer *Hugo Claus, Minnaar tegen elke prijs*, met een mengsel van weerzin en weetgierigheid. Hoe komt het dat Claus zo lang doorgaat met die verhouding die al snel zo kansloos blijkt?
>
> *Omwille van het begin*, dat zo daverend was?
>
> Ja, daarom.

Het was tegen beter weten in.
Tot aan de uitputting.
Van beiden.”

Ik voeg hier twee foto's toe, één met de 12-jarige Thomas en één met de pasgeboren Arthur.

(Is het projectie of zie ik in de blik van Thomas dat hij zich eigenlijk verveelt. Dat hij veel liever met zijn vader op stap was gegaan?)

Zoon met filmster, 1975; foto vader

(Is het projectie of zie ik in de afstandelijke blik van Claus dat het kind eigenlijk niet zíjn wens was?)

Wikipedia, Thomas Claus:

> Thomas Pieter Achilles Claus (7 oktober 1963) is een Vlaamse schrijver. Hij studeerde film, fotografie en kunstgeschiedenis. In 2010 debuteerde hij met zijn roman *Lucas Somath*. Claus is de zoon van de Vlaamse schrijver, dichter en scenarist Hugo Claus én de Nederlandse Elly Overzier.

Een link bracht mij naar Vrij Nederland, zaterdag 17 mei 2008 (dus 2 maanden na Claus' overlijden):

> **Thomas Claus: 'Hij moest werken. Altijd werken'**
>
> Tekst jan haerynck
>
> Thomas Claus schreef een roman over een afwezige vader. De overeenkomst is groot met zijn eigen, vaak afwezige vader Hugo. 'Zijn schuldgevoel was even groot als mijn gevoel van gemis.'
>
> Zes jaar lang werkte de zoon van Hugo Claus in het grootste geheim aan zijn boek *Lucas Somath*. Wie niet al te traag van geest is, weet meteen dat het een anagram is van de naam Thomas Claus. Het meer dan driehonderd pagina's tellende boek kreeg de ondertitel *Niets, een komedie*. Deels verzonnen, deels autobiografisch schrijft Thomas Claus vaak en veel over de afwezige vader. Thomas is de zoon van Hugo en Elly Overzier, Claus' eerste vrouw. Ze is redersdochter, actrice en deed jarenlang de casting voor Vlaamse en Nederlandse films.
>
> 'Toen ik geboren werd,' zegt Thomas Claus, 'leefden mijn ouders in Gent aan de Predikherenlei. Daarna verhuisden we naar een boerderijtje in Nukerke. Zes jaar later besliste mijn vader om er de brui aan te geven. Van de ene op de andere dag. Op een ochtend, in de...

De rest van het artikel is voor de abonnementhouders. Op die ochtend - vul ik aan - vertrok Claus naar Amsterdam waar hij zijn eigen toneelstuk *Vrijdag* regisseerde, een geschiedenis waarmee de geschiedenis van het Vrijdagtheater sterk verbonden is. Dit speelde in het jaar 1968.

Een tweede link katapulteerde mij naar het jaar 2011.

Ik ben perplex, als ik de 'jongens' opeens gefotografeerd zie op hun 48ste en 36ste:

(Ik neem het artikel onverkort over)

INTERVIEW MET DE ZONEN VAN HUGO CLAUS

Het conflict tussen de weduwe en de zonen van Hugo Claus gaat veel dieper dan de ergernis over een postuum boek. Er werd de laatste weken veel gespeculeerd over de vermeende hebzucht van Thomas Claus en Arthur Kristel. Op hun beurt halen ze emotioneel uit naar de weduwe van Claus. Hun behoefte om te vertellen is groot. 'Wij zijn niet welkom.'

Kathleen Vereecken, 30 juli 2011

Buiten druilt het, maar in de hotelbar waar we afgesproken hebben is weinig van de slappe, moedeloze Belgische zomer te merken. De lucht vonkt van combattiviteit en hoogdringendheid: de zonen van Hugo Claus willen hun

verhaal kwijt. 'We kunnen niet anders.'

Ze zijn halfbroers, maar op het eerste gezicht hebben ze weinig gemeen. Niet eens hun naam: Thomas Claus en Arthur Kristel. De eerste is fysiek bijna het evenbeeld van zijn vader, incluis de vastberaden karakterkop. De tweede heeft de zachtmoedige happy-go-lucky uitstraling van zijn moeder, Sylvia Kristel, geërfd.

De afgelopen weken kwamen de broers in het nieuws als de verliezers van het kortgeding rond *De wolken. Uit de geheime laden van Hugo Claus*, het postume boek dat door Veerle De Wit, de weduwe van Claus werd samengesteld op basis van het privéarchief van de schrijver. Dat het boek buiten hun weten en zonder hun goedkeuring uitgebracht werd, zit de zonen Claus hoog. In een persbericht lieten ze weten misnoegd te zijn over de manier waarop ze nu geportretteerd worden in de media: geldgewin was geen drijfveer, ze wilden enkel de privacy van hun vader beschermen. Maar uit hetzelfde persbericht bleek ook dat er in wezen meer aan de hand is. Alles kadert in een slopende en pijnlijke strijd om de erfenis. Een strijd die, zo blijkt al gauw, verder gaat dan onvrede over geld.

U was zelf vragende partij voor dit interview. Waarom?

Thomas Claus: 'Omdat we niet anders kunnen. Laat me eerst en vooral beklemtonen dat Veerle De Wit ervoor gekozen heeft het nieuws over het kortgeding in de pers te brengen. Haar redenen hiervoor kan ik alleen maar vermoeden. Eigenlijk hebben we altijd gevonden dat niemand, op de betrokken partijen na, hier zaken mee heeft. Welk belang zouden we ook hebben bij ruchtbaarheid? Geen enkel.'

Arthur Kristel: 'We hebben op internetfora gelezen welk beeld nu van ons geschetst wordt. Het is weinig fraai, en het maakte de nood om ons verhaal te vertellen alleen maar groter.'

Thomas: 'De insinuaties over hebzucht en dies meer: het is de wereld op zijn kop.'

De ironie wil dat u door dat kortgeding het boek juist extra onder de aandacht gebracht hebt. Dat kan nooit de bedoeling geweest zijn.

Thomas: 'Neen, jammer dat het zo gegaan is. Wij wilden dat boek uit de handel. Niet alleen omdat we vinden dat het de privacy van onze vader

schendt, het is ook een bijzonder subjectieve selectie van dagboekfragmenten, bedenkingen en ideetjes, die hem geen recht doet. De willekeur stoort me.'

Arthur: 'Ik heb mijn vader leren kennen als een beminnelijke man, een gentleman pur sang. Daar vind ik in dit boek niets van terug. De manier waarop zijn vroegere minnaressen in een kwaad daglicht worden gesteld…'

Thomas: '… en hoe de zon gaat schijnen op het moment dat Veerle De Wit in zijn leven verschijnt.'

Arthur: 'Ik beweer niet dat hij geen sneren zou hebben gegeven, maar hij zou het met de klasse gedaan hebben die hem eigen was. Maar in dit boek zit niets geraffineerds, niets waarop ik de naam van Hugo Claus zou willen plakken.'

Wat doet het u om te zien dat het boek bijna overal lovend onthaald wordt?

Thomas: 'Hoe het onthaald wordt, interesseert me geen moer. Dat het veel aandacht krijgt, vind ik niet meer dan normaal. Zo werkt de machinerie van de media nu eenmaal. Tenslotte draait het om Hugo Claus, onze grootste schrijver.'

Guido Lauwaert noemde uw kortgeding in Knack 'een schot in eigen voet'. Had u toen geweten wat u vandaag weet, zou u op dezelfde manier tewerk gegaan zijn?

Thomas: 'Absoluut. Niets doen staat gelijk aan akkoord gaan. We worden als halve criminelen afgeschilderd. Maar laten we wel wezen: uiteindelijk is dat boek slechts een detail in dit verhaal. We hebben er nu wel genoeg aandacht aan besteed.'

U vertelde ooit dat u een goede band had met de opeenvolgende geliefden van uw vader. Hoe is het dan zo fout kunnen lopen met zijn laatste geliefde?

Thomas: 'In het prille begin boterde het best wel goed tussen Veerle en mij. Dat is beginnen te veranderen toen ze met mijn vader trouwde. Ze begon Hugo af te schermen. Niet alleen van de pers, maar ook steeds meer van ons. Iedereen die contact wilde met hem, moest langs haar passeren. Ze claimde hem. En ze regelde zijn leven, op bijna elk vlak: sociaal, administratief,

financieel.'

Arthur: 'Ik weet nog precies wanneer het échte buitensluiten begon. Dat was nog voor Hugo overleden was. Op een dag werden wij - Thomas, zijn zoon Anwar en ikzelf - door Veerle De Wit uitgenodigd bij hen thuis. We aten samen diepvriespizza, en meteen werd ons verteld over de op til zijnde euthanasie van Hugo, de week daarop. Op de bewuste dag vernamen we dat hij naar het ziekenhuis was gebracht. 's Avonds zag ik op de televisie hoe de goede vrienden onder het genot van veel oesters en champagne samen Hugo's afscheid hadden besproken. Ik zat alleen thuis op de bank, en dacht: godverdomme, en wij wisten van niets!'

Thomas: 'Het hele gebeuren rond zijn euthanasie mocht gevierd worden met jan en alleman. Maar wij waren niet welkom.'

Arthur: 'En na de dood van mijn vader zijn we gewoon uit het scenario geschrapt.'

Thomas: 'Ik was zelfs niet uitgenodigd op de afscheidsplechtigheid in de Bourlaschouwburg. Daarvoor heb ik zelf moeten rondbellen.'

Arthur: 'De eerste rij was voor de vips. Wij, zijn zonen, zaten op de vijfde rij. En mijn moeder zat op rij acht.'

Thomas: 'De as van mijn vader werd verstrooid voor de kust van Oostende. Ook daarvoor waren we niet uitgenodigd.'

Wist u toen al dat Hugo Claus in 2004 zijn hele nalatenschap aan Veerle De Wit geschonken had?

Thomas: 'Neen. Dat hebben we pas een week na zijn dood vernomen, bij de notaris.'

Hij heeft u in zekere zin onterfd.

Thomas: 'Ja. Maar in welke omstandigheden is dat gebeurd? Dat hij aan de ziekte van Alzheimer leed, was al vier jaar eerder vastgesteld.'

Bent u kwaad op hem?

Thomas: 'Neen, ik geloof dat hij om ons bekommerd was.'

Arthur: 'Ik neem hem niets kwalijk. Hij was de laatste jaren niet meer de man die hij ooit geweest is. Maar het is natuurlijk zeer vaag allemaal. Had hij ons, zoals je in Amerikaanse films weleens ziet, toegesproken in een videoboodschap en ons 'rotjongens' genoemd en gezegd dat we het niet verdienden om iets van hem te erven, dan was het nog enigszins te plaatsen geweest. Maar zo is het niet gegaan. In 2005 heeft hij me als zijn zoon erkend. Dat valt toch niet te rijmen?'

Thomas: 'En ik heb datzelfde jaar een schenking van hem ontvangen, om me te steunen bij de aankoop van een huis. Daaruit blijkt toch dat hij wilde dat het ons goed ging, nee?'

In België kun je je kinderen eigenlijk niet onterven. Gaat de echte strijd daarover?

Thomas: 'Onder andere. Maar er is meer. Weet u hoeveel er bij zijn overlijden op de rekening stond? Welk bedrag ons meegedeeld is tijdens dat bezoek aan de notaris? 4.700 euro. Dat is het bedrag dat op de enige rekening stond waarvan mijn vader medehouder was. Veerle De Wit eist de helft van dat bedrag op. De andere helft moet dan in de erfenis worden verdeeld. En verder was er nog een openstaande schuld. Hoe kan dat? Voor een man die zo vermogend was?'

Arthur: 'Omdat we zo verbijsterd waren, is ons uiteindelijk een belachelijke minnelijke schikking voorgesteld, die wij al evenzeer onredelijk vonden. We hebben toen om inzage gevraagd, helderheid. Een verklaring voor dat belachelijk lage bedrag. Omdat het niet klopt. Dat is ons geweigerd. Kijk, zulke dingen zijn niet goed voor het vertrouwen. Het is dus niet meer goed gekomen tussen mevrouw De Wit en ons.'

Thomas: 'Dat bedoelde ik toen ik zei dat het de wereld op zijn kop is. Wij zijn niet op geld belust.'

Wat is dan de echte inzet van deze strijd?

Thomas: 'We willen krijgen waar we recht op hebben.'

Thomas vertelde ooit in een interview: 'Ik bijt me vast en ga in de

diepte'. Hoe diep bent u bereid te gaan in deze strijd?

Thomas: 'Zo diep als nodig is. Als het moet, zal ik elke steen omdraaien. Er is geen keuze.'

Hoe houdt een mens in zo'n langdurig, slopend gevecht het hoofd boven water?

Arthur: 'We gaan gewoon door met ons leven, wat kunnen we anders? Maar het is een voortdurende nare ruis op de achtergrond. Had ik maar het talent om een leuk liedje te schrijven, denk ik wel eens. Om iets te doen wat dat drukkende gevoel helpt te verdrijven.'

Komt het ooit nog goed met mevrouw De Wit?

Thomas: 'Ik vrees dat er al te veel gebeurd is tussen ons.'

Arthur: 'Nee, ik zie ons niet meer gezellig samen tafelen, om maar iets te noemen. Of het zou diepvriespizza moeten zijn.'

Wat er in grote lijnen gebeurde in de verhouding tussen Veerle de Wit en de beide zoons Thomas en Arthur kan ik raden, temeer daar iets dergelijks gebeurde tussen de tweede vrouw van mijn eigen vader en mijn broer en mij.

Het begint ermee dat de verhouding tussen de vaders en hun zonen gebrekkig is. De vrouwen van die vaders ergeren zich aan het gedrag van de zonen, die vaak met hun vaders in de clinch liggen of weinig in hen geïnteresseerd zijn. De vaders en de zonen zijn te ver uit elkaar gegroeid en leven in een verschillende wereld. Het soort gesprekken dat zij met elkaar voeren krijgt in Claus' roman *Belladonna* de volgende vorm:

(Just is de zoon. Axel, de vader. Goossens is conciërge. Caroline, vrouw van Just. Grootaers, welbespraakt filmacteur. De scène opent objectief vanuit de verteller, maar wisselt onmiddellijk van perspectief en vertolkt de gedachten van de zoon).

Just draait een joint. Andere vaders zouden een trekje nemen, maar Axel die daar nu zo ongemakkelijk zit in de Porsche is allesbehalve cool. Nooit ofte never zal Just hem zeggen dat de tijd van woorden, woorden, woorden voorbij is, out. Is zijn vader daarom een hasbeen? Hij vreest het.

‘Goossens zegt dat Caroline flauwgevallen is in het museum. Wat kwam Caroline daar doen? Je was er niet eens.’
‘Geen idee, Just.’
‘Kom, kom. Zij is verliefd op jou.’
‘Caroline vertelt baarlijke nonsens.’
‘Baarmoederlijke nonsens.’
‘Daar heb ik geen verstand van,’ zegt Axel die niet van woordspelingen houdt, het domein van zijn zoon, die in de Porsche zit als in een salon, het haar door Vincente gemillimeterd, een matrozenringetje in het oor, in het zwartlinnen pak met de zwarte Nikes.
‘De genen die de architectuur in jouw hersenen hebben ontworpen zijn onbekend maar bij jou hebben ze een aantal functies overgeslagen.’
‘Spreekt men aldus tot zijn verwekker?’ Axel imiteert Grootaers maar Just merkt dat niet.
‘De bedrading van jouw brein tijdens de foetale ontwikkeling is op zijn minst ontregeld. Je hebt, dat ziet een kind, in dit geval jouw kind, te veel kalk in je bloed. Je hebt te veel levertraan geslikt.’
‘Wat wil Caroline eigenlijk?’
‘Zij wil danseres worden bij Pina Bausch, les in aquarelleren volgen, op Koreaans papier van duizend frank het vel, zij wil kunstgeschiedenis studeren, haar kont laten zien als Madonna, zij wil Steffi Graf verslaan, stadsgids worden voor Engelse toeristen, graatmager zijn met de tieten van Schiffer.’
Hij steekt een Turkse sigaret op.
‘En zij hoort je op bepaalde golflengten in de radio.’
‘Wat wil je dat ik daaraan doe?’
‘Als je haar een goede beurt geeft, is ze voor een weekje zoet.’
De Porsche stopt bij het museum.
‘Kom je binnen?’
‘Sorry, pa. Ik moet naar Knokke. Brainstormpje.’ (p. 301).

Dit is niet het enige gesprek tussen Just en Axel in *Belladonna*. De gestoorde verhouding tussen de vader en zoon is een terugkerend thema en een van de lijnen waarlangs de vervreemding en neergang van het hoofdpersonage Axel verloopt.

Er is in *Belladonna* zelfs letterlijk sprake van VADERS EN ZONEN (p. 236), de titel van een roman uit 1862 van Toergenjev.

De problematiek van de generatiekloof ontstaat in de tijd van de Verlichting en Romantiek en hangt samen met de individualisering en subjectiviteit.

Ik maak tot slot nog melding van de negatieve reactie bij de verschijning van *Hugo Claus, minnaar tegen elke prijs* door het dagblad Trouw. Het was te verwachten, die krant heeft zelden lovend over Claus geschreven. Deze keer heeft de reactie iets giftigs:

> **Waarom de ziekelijk jaloerse Hugo Claus bij Sylvia Kristel wilde zijn, blijft een raadsel**
>
> Het dagboek van Hugo Claus over zijn relatie met de veel jongere Sylvia Kristel toont slechts zijn obsessieve jaloezie en gebrek aan zelfreflectie. 'Waarom moest dit boek uitgegeven worden?'

Dit artikel is geschreven door Saskia Pieterse en gepubliceerd op 31 maart 2026: https://www.trouw.nl/boeken/waarom-de-ziekelijk-jaloerse-hugo-claus-bij-sylvia-kristel-wilde-zijn-blijft-een-raadsel~b52ad707/

Pieterse richt al haar pijlen op Claus. De ellende komt allemaal door hem.
Heel wat wijzer is de blik van Erwin Mortier.